

I. Program profilaktyczno-terapeutyczny dla dzieci zagrożonych i dotkniętych autyzmem dziecięcym – realizowany w ramach zadań priorytetowych z zakresu zdrowia na terenie Dzielnicy II Miasta Krakowa

1. Przesłanki dla realizacji Programu:

Statystyki wskazują, że autyzm dziecięcy występuje u 15 osób na 10.000, co oznacza, że półtora promila populacji to osoby z autyzmem. Ta liczba nie obejmuje osób, u których autyzm występuje jako sprzężenie z innymi rodzajami niepełnosprawności, jak wady lub brak wzroku, słuchu, porażenie dziecięce i inne. W ostatnich latach systematycznie wzrasta ilość dzieci diagnozowanych w poradniach specjalistycznych jako dzieci z całościowymi zaburzeniami rozwoju. Wśród przyczyn tego zjawiska specjaliści (dane z Fundacji „Synapsis”) wymieniają między innymi:

- 1) znaczny postęp w zakresie dostępności do obiektywnych metody diagnozowania układu nerwowego;
- 2) w ślad za postępem wiedzy o mózgu, rozwój bardziej precyzyjnych narzędzi psychologicznej i neurologicznej diagnozy funkcjonalnej małych dzieci;
- 3) wiedza medyczna i doskonała aparatura pozwala obecnie na ratowanie życia bardzo małych i słabych noworodków, czego odległym następstwem są czasem uszkodzenia układu nerwowego objawiające się między innymi autyzmem dziecięcym;
- 4) narastająca ilość alergii i nietolerancji pokarmowych u dzieci – ich związek z funkcjami układu nerwowego i specyficznym zachowaniem dzieci wydaje się coraz bardziej bezsporny;
- 5) szczegółowy opis kryteriów autyzmu dziecięcego w Międzynarodowej Klasyfikacji Chorób i Problemów Zdrowotnych „ICD 10”, co pozwala na bardziej obiektywną i trafną diagnozę.

Kolejnym, coraz częściej obserwowanym wśród dzieci i młodzieży zespołem objawów, oprócz autyzmu dziecięcego, jest tzw. zespół Aspergera. Wydaje się jednak, że pojawianie się coraz większej ilości dzieci posiadających wielkie zasoby wiadomości, sprawnych werbalnie, biegłych w zakresie nowoczesnych narzędzi elektronicznych i informatycznych, a jednak pozbawionych inteligencji społecznej i emocjonalnej oraz umiejętności poruszania się w środowisku rówieśniczym - może być jednym ze znaków naszego czasu. Dlatego wskazane i korzystne jest tworzenie odpowiednich form terapii, wspierania rozwoju i adaptacji społecznej dla dzieci i młodzieży dotkniętej całościowymi zaburzeniami rozwoju (w szczególności autyzmem, psychozą dziecięcą i „zespołem Aspergera”).

Autyzm dziecięcy, jako jeden z przejawów całościowych zaburzeń rozwoju, określony w „ICD 10” symbolem „F 84.00”, można rozpoznać u dziecka około 3 roku życia. We wcześniejszym okresie stawiane jest najczęściej rozpoznanie stanu „zagrożenia autyzmem dziecięcym”, którego objawy czasem obserwuje się już w pierwszym, a najczęściej w drugim i trzecim roku życia. Objawy, które pojawiają się po trzecim roku życia określa się mianem autyzmu atypowego. Stan „zagrożenia autyzmem” wymaga natychmiastowej wszechstronnej interwencji terapeutycznej – medycznej, psychologicznej, pedagogicznej, fizjoterapeutycznej a także edukacji i wsparcia dla rodziny. Im wcześniej podejmowana jest terapia tym większe są szanse na pokonanie najgroźniejszych objawów i przywrócenie dziecka na prawidłowy lub przynajmniej zbliżony do prawidłowego tor rozwojowy.

Podkreślić należy ten fakt z wielkim naciskiem - jako oczywisty, bez żadnych wątpliwości wśród specjalistów teoretyków i praktyków - że zaniechanie wczesnej diagnozy i wczesnej interwencji zaprzepaszcza bezpowrotnie część szans rozwojowych dzieci. Terapia rozpoczęta po

półrocznym lub dłuższym oczekiwaniu na diagnozę przynosi gorsze rezultaty niż ta rozpoczęta w okresie, kiedy objawy nie są jeszcze utrwalone.

Korzyści osiągane dzięki wczesnej interwencji terapeutycznej są natomiast następujące:

- 1) ratowanie potencjału rozwojowego dzieci – dziecko bez pomocy terapeutycznej „rozwija” objawy blokujące rozwój a nie konieczne dla rozwoju umiejętności;
- 2) krótszy okres terapii i mniejsza ilość zaangażowanych terapeutów – mniejsze koszty społeczne;
- 3) szansa na udział w masowym lub integracyjnym (a nie specjalnym) trybie nauki – mniejsze koszty społeczne;
- 4) ratowanie potencjału rodziny – możliwość pracy zawodowej rodziców, wyższy status materialny, większa satysfakcja z rodzicielstwa, mniejsze ryzyko traumy u rodzeństwa;
- 5) ochrona przed izolacją i odrzuceniem społecznym z powodu niepełnosprawności dziecka.

Oferta służby zdrowia nie zawsze nadąża za potrzebami społeczeństwa, dlatego realizacja Programu daje szansę uzupełnienia rutynowego zakresu działalności zakładów opieki zdrowotnej o te formy terapii, które nie są dotąd szeroko praktykowane i dostępne lub są dostępne w niedostatecznym zakresie z powodu ograniczeń finansowych. Ponadto wiadomo, że płatnik publiczny powszechnego ubezpieczenia zdrowotnego (Narodowy Fundusz Zdrowia) pozwala na stosowanie dość wąskiego zakresu ściśle skodyfikowanych „produktów”, które nie wyczerpują potrzeb pacjenta i jego rodziny – jest to zjawisko szczególnie dotkliwe w obszarze psychiatrii.

Możliwość realizowania Programu jest szansą wyjścia poza ścisłe ramy usług finansowanych w zakresie powszechnego ubezpieczenia zdrowotnego i rozwijania zindywidualizowanych metod pracy oraz metod mało jeszcze w Polsce popularnych wprowadzanych w oparciu o nowoczesną wiedzę i literaturę.

2. Cel ogólny Programu:

Zwiększenie dostępności wczesnej diagnozy dzieci z autyzmem i całościowymi zaburzeniami rozwoju, zapewnienie im odpowiedniej wielospecjalistycznej terapii oraz zapewnienie rodzinom edukacji i fachowego wsparcia.

3. Podmioty realizujące Program:

Podmioty lecznicze realizujące specjalistyczne świadczenia z zakresu psychiatrii dziecięcej ukierunkowane w szczególności na wczesną diagnozę i terapię zaburzeń rozwojowych, dysponujące personelem o potwierdzonych kwalifikacjach w tej dziedzinie.

4. Określenie populacji, do której adresowany jest Program:

Dzieci i młodzież (posiadająca miejsce zamieszkania na terenie Dzielnicy Miasta Krakowa w której realizowany jest Program) z podejrzeniem lub rozpoznaniem całościowych zaburzeń rozwoju, zwłaszcza dzieci z autyzmem i „zespołem Aspergera”, a w szczególności:

- 1) dzieci do 3 roku życia zagrożone autyzmem dziecięcym;
- 2) dzieci w wieku przedszkolnym i wczesnym wieku szkolnym oraz młodzież z objawami „zespołu Aspergera”.

5. Szczegółowy sposób realizacji Programu:

1. Oferta dla dzieci do 3 roku życia:

- 1) dokonanie szczegółowej, wielospecjalistycznej diagnozy dzieci kierowanych do poradni z podejrzeniem autyzmu i zespołu Aspergera oraz innych nieokreślonych zaburzeń rozwojowych w terminach indywidualnie ustalonych dla każdej rodziny;
- 2) opracowanie wstępnego programu terapeutycznego i instruktażu dla rodziny;
- 3) wizyty kontrolne, co 1 do 3 miesięcy – monitorowanie realizacji kolejnych programów terapeutycznych i postępów w rozwoju dziecka;
- 4) kwalifikacja do zajęć indywidualnych lub grupowych, ocena funkcjonowania dziecka po ukończeniu cyklu terapii.

Diagnoza obejmuje pełny wywiad, analizę posiadanej przez rodzica dokumentacji, obserwację i badanie dziecka, omówienie w zespole i ustalenie diagnozy, przekazanie rodzicom diagnozy z uzasadnieniem, przekazanie zaleceń i wstępnego programu terapii na piśmie, dokumentację.

Czas trwania: średnio 3 godziny z udziałem 3 specjalistów = 9 godzin.

Specjaliści (3): lekarz psychiatra dziecięcy, psycholog kliniczny, pedagog specjalny/logopeda.

Cena sugerowana za 1 godzinę: 85 zł.

Cena sugerowana za świadczenie: 765 zł.

2. Zajęcia indywidualne dla małych dzieci z psychologiem, pedagogiem specjalnym, logoterapeutą lub rehabilitantem według ustalonego dla każdego dziecka planu terapii. Zajęcia są formą przygotowania dzieci do zajęć w małych grupach, które stanowią najważniejszy element terapii. Zajęcia indywidualne służą nawiązaniu kontaktu, wdrożeniu do współpracy, pobudzeniu motywacji do komunikowania się i aktywności poznawczej.

Zajęcia są obserwowane przez rodziców, co ma dodatkowy walor edukacyjny.

Specjaliści (1): psycholog, pedagog specjalny lub logopeda.

Cena sugerowana za 1 godzinę: 70 zł.

3. Zajęcia grupowe:

1) dla małych dzieci jest to „trening umiejętności przedszkolnych” (TUP): uczy respektowania obecności innych uczestników, podejmowania i podtrzymywania wzajemnych kontaktów, dialogu społecznego, rozwija wyobraźnię, umiejętność twórczej zabawy, spełniania poleceń dorosłych itp., przygotowujące dziecko do pobytu w przedszkolu lub w przyszłości w szkole integracyjnej.

2) dla młodzieży: z autyzmem i z „zespołem Aspergera”, jest to „trening umiejętności społecznych” (TUS): służy rozwojowi samodzielności i kompetencji komunikacyjno-społecznych, umiejętności planowania i spędzania wolnego czasu, radzenia sobie w różnych, trudnych a także nieprzewidywalnych sytuacjach społecznych, podejmowania odpowiedzialności za siebie, pomocy (także zwracania się o pomoc), wyboru, współpracy itp. Zajęcia te są najczęściej realizowane poza siedzibą zakładu opieki zdrowotnej – w placówkach kulturalnych, rekreacyjnych, sportowych, handlowych, restauracjach, środkach komunikacji, na wycieczkach, w zaprzyjaźnionych ośrodkach itp.

3) zajęcia ruchowe lub taneczno–ruchowe dla dzieci oraz młodszej i starszej młodzieży rozwijające koordynację i harmonię ruchów, sprawność fizyczną, poczucie rytmu, wrażliwość na muzykę, podnoszące samoocenę i identyfikację z własną płcią, komunikację i współpracę w grupie.

Specjaliści (2): psycholog, pedagog specjalny, fizjoterapeuta, muzykoterapeuta, pielęgniarka – zespół dwóch osób dostosowany do charakteru zajęć.

Cena sugerowana za 1 godzinę: 70 zł.

Cena sugerowana za świadczenie: 140 zł.

4. **Zajęcia z fizjoterapeutą** – indywidualne i grupowe dla dzieci i młodzieży podnoszące sprawność fizyczną, kondycję, koordynację i harmonię ruchów, redukujące wady postawy a także podnoszące satysfakcję, samoocenę i jakość życia.

Specjaliści (1): fizjoterapeuta

Cena sugerowana za 1 godzinę: 70 zł

5. **Zajęcia edukacyjne i wspierające dla rodziców** poświęcone umiejętności radzenia sobie z diagnozą dziecka, umiejętności poznawania świata dziecka, umiejętności zabawy, komunikacji, pokonywania trudnych zachowań itp. Edukacja rodziców w zakresie higieny życia codziennego dzieci niepełnosprawnych: diety, telewizja i komputer, samodzielność, ruch, wolny czas, rodzeństwo.

Specjaliści (2): psycholog i pedagog specjalny.

Czas trwania zajęć: bloki po 3 – 5 godzin.

Cena sugerowana za 1 godzinę: 70 zł.

Cena sugerowana za świadczenie: 210 – 350 zł.

6. **Konsultacje specjalistyczne** organizowane na terenie placówki dla pacjentów z problemami somatycznymi (z zakresu rehabilitacji medycznej, endokrynologii, laryngologii, ortopedii, ginekologii itp., stosownie do potrzeb). Uzasadnieniem tej formy pomocy jest faktyczny brak dostępności konsultacji specjalistycznych dla pacjentów niepełnosprawnych.

Specjaliści: wyżej wymienione specjalności medyczne.

Cena sugerowana za 1 godzinę: 100 zł.

Okres realizacji programu:

Program realizowany w ramach zadań uznanych przez Dzielnicę Miasta Krakowa za priorytetowe z zakresu ochrony zdrowia w 2013 r.

Źródła finansowania:

Całkowity koszt Programu realizowanego przez Dzielnicę II Miasta Krakowa wynosi w 2013 r. – 6 000 zł

II. Szczegółowe wymagania, niezbędne do realizacji Programu, przedstawione w skali punktowej:

Oferta rozpatrywana będzie w następujących obszarach, zgodnie ze skalą ocen:

1. Kwalifikacje personelu medycznego realizującego Program (skala ocen: 1 – 4 pkt):

1 pkt – podstawowe kwalifikacje:

- lekarz psychiatra dziecięcy, psycholog kliniczny, pedagog specjalny bez specjalizacji,
- specjaliści legitymują się mniejszym niż dwa lata doświadczeniem zawodowym w dziedzinie psychiatrii dziecięcej, psychologii klinicznej, pedagogiki specjalnej, logopedii i fizjoterapii.

2 pkt – ponadpodstawowe kwalifikacje:

- zatrudnieni specjaliści posiadają potwierdzone kwalifikacje specjalistyczne w dziedzinie diagnozy i terapii całościowych zaburzeń rozwoju *
- specjaliści legitymują się, co najmniej dwuletnim doświadczeniem zawodowym w dziedzinie psychiatrii dziecięcej, psychologii klinicznej, pedagogiki specjalnej, logopedii i fizjoterapii.

3 pkt – wysokie kwalifikacje:

- zatrudnieni specjaliści posiadają potwierdzone kwalifikacje specjalistyczne w dziedzinie diagnozy i terapii całościowych zaburzeń rozwoju *
- specjaliści legitymują się, co najmniej pięcioletnim doświadczeniem zawodowym w dziedzinie psychiatrii dziecięcej, psychologii klinicznej, pedagogiki specjalnej, logopedii, fizjoterapii

4 pkt – bardzo wysokie kwalifikacje:

- zatrudnieni specjaliści posiadają potwierdzone kwalifikacje specjalistyczne w dziedzinie diagnozy i terapii całościowych zaburzeń rozwoju *
- specjaliści legitymują się, co najmniej pięcioletnim doświadczeniem zawodowym w dziedzinie psychiatrii dziecięcej, psychologii klinicznej, pedagogiki specjalnej, logopedii, fizjoterapii
- zespół specjalistów korzysta z regularnej „superwizji” swojej merytorycznej działalności ze strony kwalifikowanego „superwizora” **

Uwaga:

* preferowane są kwalifikacje potwierdzone dyplomami wydanymi przez wiodącą w dziedzinie diagnozy i terapii autyzmu „Fundację Synapsis” opiniującą standardy leczenia autyzmu dla Ministra Zdrowia

** preferowany jest „superwizor” „Fundacji Synapsis” lub „Polskiego Towarzystwa Psychiatrycznego”.

2. Pomieszczenia, w których realizowany będzie Program oraz wyposażenie w wyrobry medyczne (sprzęt i aparatura medyczna) (skala ocen: 1 – 2 pkt):

1 pkt – standard podstawowy:

- pomieszczenia, w których realizowany będzie Program to gabinety lekarskie i sale terapii dopuszczone przez Państwową Inspekcję Sanitarną
- podstawowy sprzęt do realizacji zajęć fizjoterapeutycznych.

2 pkt – standard wysoki:

- pomieszczenia, w których realizowany będzie Program to gabinety lekarskie i sale terapii dopuszczone przez Państwową Inspekcję Sanitarną,
- podstawowy i specjalistyczny sprzęt do realizacji zajęć fizjoterapeutycznych i sprzęt do zajęć integracji sensorycznej (SI).

3. Dostępność do świadczeń medycznych objętych Programem (skala ocen: 1 – 3 pkt):

1 pkt – podstawowa dostępność:

Program realizowany będzie przez 3 dni w tygodniu, w tym, co najmniej dzień w tygodniu nie krócej niż do godz. 18⁰⁰

2 pkt – średnia dostępność:

Program realizowany będzie przez 3 dni w tygodniu, w godzinach indywidualnie ustalanych z opiekunem lub rodzicem każdego uczestnika

3 pkt – wysoka dostępność:

Program realizowany będzie, przez, co najmniej 3 dni w tygodniu, w godzinach indywidualnie ustalanych z opiekunem lub rodzicem każdego uczestnika, w tym także w godzinach popołudniowych, rodziców ponadto zajęcia odbywać się będą w sobotę, średnio raz w miesiącu, przez co najmniej 3 godziny i będzie prowadzona tzw. lista osób oczekujących na udział w Programie.

4. Dodatkowe punkty – wymogi pożądane (do 5 pkt):

1 pkt - odrębna linia telefoniczna:

oferent zadeklaruje, że w przypadku przyjęcia jego oferty w terminie od dnia zawarcia umowy uruchomi linię telefoniczną, która używana będzie dostępna dla potrzeb programu lub innych programów profilaktycznych finansowanych ze środków finansowych Miasta Krakowa.

1 pkt – posiadanie umowy z Narodowym Funduszem Zdrowia w zakresie objętym Programem.

1 pkt – posiadanie, co najmniej jednego certyfikatu jakości udzielanych świadczeń medycznych (w szczególności w zakresie norm ISO i/lub akredytacji CMJ).

1 pkt – realizacja umowy z Urzędem Miasta Krakowa (miejski lub dzielnicowy program zdrowotny) na poziomie, co najmniej 90% jej wartości w roku 2009 w zakresie objętym Programem.

1 pkt – oferent posiada doświadczenie w prowadzeniu, co najmniej jednego profilaktycznego programu zdrowotnego, przeprowadzonego po 2007 r. na zlecenie jednostki samorządu terytorialnego lub Ministra Zdrowia lub Narodowego Funduszu Zdrowia.

Maksymalna liczba punktów możliwych do zdobycia przez oferenta 14 pkt).